

Huomioita sosiaalisesta mediasta ja nuorisotyöstä

Tomi Kiilakoski / 8.3.2010

Sosiaalinen media kimputtaa käsitteenä koko joukon eri toimintamuotoja yhteen. Perinteinen media perustuu 'muutamalta monelle'- tapaan, jossa joukko toimittajia kertoo yleisölle asioita. Sosiaalinen media taas rakentuu 'monelta monelle'-toimintaan, jossa yleisö sekä tuottaa että vastaanottaa sisällön. Toiminta ei rakennu hierarkisesti, vaan muodostaa erilaisia verkostoja.

Sosiaalisiksi mediuumeiksi voidaan laskea blogit, wikit, tiedostojen jakamiseen keskittyvät vertaisverkot, sosiaaliset verkostot, virtuaalimaailmat ja erilaiset yhteistyön työkalut. Lietsalan ja Sirkkusen mukaan suosituimpia sosiaalisen median työkaluja yhdistävät seuraavat seikat: Niissä on tilaa jakaa sisältöjä (kuten valokuvia, videoita tai kirjoituksia); osallistujat tuottavat, jakavat ja arvioivat yleensä itse suurimman osan sisällöistä; tila perustuu sosiaaliseen vuorovaikutukseen; sisältö on linkitetty sekä kaikilla aktiivisilla osallistujilla on oma profiilinsa, jota kautta sisältöä voi jakaa. (Lietsala & Sirkkunen 2008, 24.)

Sosiaalinen media kohdentuu eri sukupolvien maailmaan eri tavoin. Aikuiset kohtaavat sosiaalisen median uutena asiana, johon he tutustuvat ja jota he pyrkivät ymmärtämään aiemman kasvatuksena ja sosiaalisaationsa kautta. Toisaalta, lapsille ja nuorille sosiaalinen media sekä muu teknologia (kuten mp3-soittimet, pelikonsolit, tv-kanavat ja muu teknologinen välineistö) muodostaa kasvu ympäristön, johon he mukautuvat. Jokinen ja Pohjola korostavat sukupolvien välistä eroa tämän suhteen: on eri asia kohdata medioiden maailma olemassaolevana kasvu ympäristönä, kuin tutustua siihen kokemukseen tulevana uutena elementtinä (Jokinen & Pohjola 2007, 179). Bergerin ja Luckmannin tapaan voidaan puhua primäärisosialisaation ja sekundäärisosialisaation erosta. Primäärisosialisaatiossa tutustutaan maailmaan ja rakennetaan välineitä, joiden pohjalta uusia ilmiöitä, kulttuureja ja ympäristöjä lähestytään. Primäärisosialisaatiossa kohdatulla maailmalla on kiinteyttä ja pysyvyyttä yksilön kokemuksessa: siitä pyritään pitämään kiinni.

Nuorisotyöntekijöillä ja nuorilla on siis erilainen lähtökohta. Diginatiivit nuoret – digitaalimaailman alkuasukkaat - kohtaavat sosiaalisen median luonnollisena kasvu ympäristönä, johon sosiaalistutaan. Nuorisotyöntekijät taas näkevät sosiaalisen median aiemmin opitun kautta. Aiempi ammattikuva vaikuttaa siihen, miten sosiaalisen mediaan päästään käsiksi. Omassa tutkimusaineistossani tämä tutustuminen saa muotonsa esimerkiksi pohdintana, jossa korostetaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen merkitystä ja pohditaan sitä, kuinka keskeistä on kohdata ihmiset. Ulkoapäin tarkastellen näitä huomioita voi pyrkiä ymmärtämään sen valossa, että tässä ammattikunta yrittää pitää kiinni primäärisosialisaatiostaan ja siinä opituista toimintamenetelmistä silloinkin, kun nuorten kasvu ympäristöön on peruuttamattomalla tavalla tullut uusi elementti.

Nuoret ja sosiaalinen media

Nuorisotyön kiinnostusta sosiaaliseen mediaan voi kuvata yksinkertaisesta lähtökohdasta, joka perustuu nuorisotyön eetoksen. Nuorisotyö on pääsääntöisesti nuorten vapaa-aikaan kohdistuvaa työtä, joka perustuu nuorten vapaaehtoiselle toimintaan osallistumiselle. Voidaan korostaa, että nuorisotyön täytyy olla kiinnostunut nuorten verkoissa olemisesta siitä yksinkertaisesta syystä, että nuorisotyön täytyy reagoida nuorten tarpeiden muutoksiin. Kun nuorten tarpeet muuttuvat, on myös nuorisotyön muututtava. Koska nuoret toimivat verkossa ja sosiaalinen media muodostaa keskeisen toiminta-alueen, tulee nuorisotyönkin miettiä suhdettaan sosiaaliseen mediaan. (ks. Merikivi 2007, 4.)

Uusimman Nuorisobarometrin mukaan nuorten verkon käyttö on kasvussa. Neljä viidestä nuoresta ilmoittaa käyttävänsä nettiä päivittäin. Kaksi vuotta sitten vain puolet vastaajista käytti nettiä päivittäin. (Myllyniemi 2009, 88.) Kasvuvauhti on ollut ällistyttävän suurta. Tämän voi katsoa tukevan johtopäätöstä, jonka mukaan netin käytön merkitys arkielämän jäsentäjänä lisääntyy. Tätä tukee vielä se huomio, että suurinta kasvuvauhti on ollut alle 20-vuotiaitten nuorten ryhmässä. Keskimäärin nuoret käyttävät nettiä päivässä noin kaksi tuntia. Sukupuolten väliset erot eivät ole merkittäviä. (Sama, 88-89.) Näistä luvuista voi päätellä netin olevan osa kasvuympäristöä, jossa myös mielellään käytetään osana vapaa-aikaa. Nuorten maailmassa se asettuu osaksi niitä toimintoja, jotka jäsentävät arkipäivää ja jonka välityksellä ollaan tekemisissä ystävien kanssa, tuotetaan identiteettejä sekä pidetään hauskaa tai haetaan tietoa.

On väitetty, että nuorten sosiaaliset ja virtuaaliset maailmat limittyvät toisiinsa. Siinä, missä nuorisotyöntekijälle virtuaalinen voi muodostaa oman, erityisen saarekkeensa, nuorille sosiaalinen kanssakäyminen tapahtuu sekä mediassa että kasvokkain. Tässä ei sinällään ole mitään tavatonta, sillä välineellisyyden merkitys inhimilliseen vuorovaikutukseen on havaittu jo varhain. Erilaiset välineet osallistuvat arkielämän ympäristöjen rakentamiseen ja muodostavat kiinteän kokonaisuuden sosiaalisessa ympäristössä. (ks. Heidegger 2000.)

Voi siis todeta, että ajatus siitä, että netti olisi jotakin ulkopuolista ja irrallista, josta nuorisotyön ei tarvitse välittää, ei ole kovin kantavalla pohjalla. Nuoret ovat samojen ihmisten kanssa tekemisissä kasvokkain ja virtuaalisesti. Anne K. Ollilan tutkimusten mukaan netissä oleminen ei murra paikkakokemusta. Nuoret kiinnittyvät edelleen alueelleen ja kokevat sekä Helsingissä että Lapissa kuuluvansa tietylle alueelle. Netti ei irrota nuoria ympäristöstään. (Ollila 2008, 200-202.) Ollilaan tukeutuen voi väittää, että netti tuo uuden ulottuvuuden keskustelulle ja tarjoaa uusia välineitä olla tuttuja nuorten kanssa. Sosiaalinen ja virtuaalinen kietoutuvat yhteen, niiden erotteleminen nuorten kokemuksessa saattaa tuntua keinotekoiselta. Tämä on hyvä peruste nuorisotyölle lähteä pohtimaan, millä tavoin sosiaalista mediaa hyödynnetään osana nuorisotyön arkea kaikessa työssä, ei pelkästään toimintaan erityisestä rajatussa nettimaailmassa.

Nuorisotyö ja sosiaalisen median arvoitus

Kasvatusympäristöille sosiaalinen media muodostaa ongelman. Monet kasvatusympäristöt, niin formaalit kuin informaalitkin, ovat rakentuneet kasvokkaisen vuorovaikutuksen varaan. Niiden tulisi pohtia, miten ne muuttuvat tai miten ne suhtautuvat uudelleen sen seikan valossa, että nuorten vapaaehtoinen ja innokas osallistuminen sosiaaliseen mediaan on arkipäivää. Vaarana on, että kuilu nuorten kokemusten ja heille tarjottujen virallisten kasvatuspalveluiden välillä kasvaa. Ja toisaalta: uudet sosiaaliset ja teknologiset ympäristöt tarjoavat uudenlaisia, merkittäviä tilaisuuksia rakentaa uudenlaisia oppimisen ja kasvamisen areenoja (ks. Bull 2008, 11.)

Nettinuorisotyön merkitys on tällä hetkellä tunnustettu ja tunnistettu. Tosin netin käyttöä ei ole hahmoteltu olemassaolevien työmuotojen yhteyteen. On rakennettu erillinen ympäristö ja koulutettu erilliset työntekijät. Nettinuorisotyö ja kasvokkaiseen kohtaamiseen perustuva nuorisotyö ovat eriytyneet. Kärjistäen ja ilkeästi ilmaisten: ne, jotka tuntevat verkkoa ja nuoria verkossa, eivät kohtaa heitä kasvokkain ja ne, jotka kohtaavat nuoria kasvokkain, eivät tapaa heitä verkossa. Tämän seurauksena nuorisotyö halkeaa kahtia. Vaikka nuorten maailmassa virtuaalinen ja sosiaalinen kietoutuvat yhteen, jakautuvat ne nuorisotyössä erilleen.

Tulevaisuuden ennustaminen on tunnetusti hankalaa. Uskallan silti väittää, että viiden vuoden päästä nettinuorisotyö ja perusnuorisotyöksi kutsuttu toiminta on nivoutunut yhteen. Jos nuorten alueellinen identiteetti rakentuu sekä kasvokkain että verkossa, ei ole mitään syytä, miksi alueellinen nuorisotyö ei ottaisi verkkoa käyttöön ja käyttäisi sitä kasvatus tehtävänsä välineenä.

Omassa tutkimuksessani (talotoiminnan kehittäminen, Kaupunkimainen nuorisotyö) käy selvästi esille, että eri puolilla Suomea yritetään pohdiskella, millä tapaa nuorisotyöntekijöiden pitäisi käyttää verkkoa hyödykseen. Sekä avointa nuorisotyötä tekevät että kohdennetulla puolella työskentelevät ovat menneet verkkoon. Tyypillistä on, että joko irc-galleriaan tai Facebookiin luodaan profiili, jota käytetään ammatillisesti. Tilannetta kuvaa se, ettei kunnilla ole systemaattisia suunnitelmia hyödyntää sosiaalista mediaa, mutta yksittäiset nuorisotyöntekijät toimivat vaikkapa Facebookissa ja kokevat sen tuovan merkittäviäkin lisäresursseja omalle toiminnalleen.

Aika ajoin nuorisotyötä pohdituttanut ongelma sen suhteen, miten työntekijän tulisi reagoida privaattimivuudessaan (omalle nimellä luodut profiilit) niihin pyyntöihin jotka kohdistuvat ammattimivuuteen, voidaan ratkaista luomalla irc-galleriaan tai muualle profiili, joka on selkeän ammatillinen. Tässä profiilissa ei luonnollisesti pysty kirjoittamaan omista kännitoilailuistaan tai muista yksityisasioista, mutta jos tällaiseen ei ole halua, se mahdollistaa ammatillisen läsnäolon myös virtuaalisissa puitteissa. Keskustelujen mukaan työntekijä pystyy kontrolloimaan läsnäoloaan sosiaalisessa mediassa eikä tämä välttämättä rajoita työntekijän mahdollisuuksia yksityishenkilönä.

Toisaalta sosiaalisen median käyttö synnyttää ongelman, miten erottaa toisistaan työaika ja vapaa-aika. Välineen luonteeseen kuuluu paitsi riippumattomuus paikasta, myös riippumattomuus ajasta. Haastattelussa tulikin esille, että on hankalaa rajata työaika ja

vapaa-aikaa. Väline itsessään on sellainen, että sitä on hankala lokeroida selkeisiin työaikoihin.

Tulevaisuuden nuorisotyön hallinnoinnin kehityshaasteena onkin luoda järjestelmiä, jossa tehty työ tunnistetaan työksi. Mikäli virtuaalista nuorisotyötä halutaan kehittää selkeästi tilatoiminnan yhteydessä siten, että työntekijät, joiden pääosa työstä on kasvokkaista, käyttävät myös tietoverkkoja, tulee huomioida tämän hankaluus työajassa.

Oman profiilin käyttö irc-galleriassa tietysti heijastelee nuorisotyön eetosta hienolla tavalla: työtä tehdään nuorten vuoksi ja nuorista välitetään ihmisinä eikä heitä pidetä vain asiakkaan roolissa, joille tuotetaan tilaajan määrittämiä täsmäpalveluita. Koska sosiaalinen media on itsestäänselvä osa nuorten maailmaa ja määrittää niitä tapoja, millä nuoret ovat tekemisissä keskenään, tulee se myös jollain lailla ottaa työntekijöiden näkökulmasta haltuun. Tämänhetkinen tilanne tietysti useimmissa kunnissa on sellainen, että tämän osaamisen kehittäminen on työntekijän itsensä varassa. Tämä ilmenee haastatteluaineistossa esimerkiksi seuraavalla tavalla:

”Kyl mä pyrin pitämään hyvinki tiiviisti tuolla että mikä tuo homman nimi on, että mä ymmärrän mistä ne puhuu. ... Mulla menee sekasi työaika ja vapaa-aika siinä. Ett vaikka se on mun työprofiili, mä käyn kurkkaamassa vapaa-ajalla siellä ja pystyn myös sitä kautta aika nopeesti kommentoimaan.”

Tiivistäen sosiaalisen median käytön hyötyjä nuorisotyölle voidaan tiivistää seuraaviin seikkoihin:

1. Tieto nuorten maailmassa merkittävistä välineistä. Nuorisotyö on perinteisesti ylpeillyt nuorisokulttuurien tuntemuksella. Nykypäivänä olennainen piirre nuorten kulttuureissa on verkon, ja sosiaalisen median käyttö. Jos työntekijä ei tunne tätä maailmaa, ovat edellytykset tehdä töitä vähäisemmät kuin jos tämä maailma tunnetaan. *Työn organisoinnin näkökulmasta herää siis kysymys, voidaanko tämä jättää vain työntekijän harrastuneisuuden varaan vai pitääkö siihen luoda organisatoriset puitteet.*
2. Tieto nuorten asioista. Sosiaalisen median tuntemus lisää myös nuorten oman maailman tuntemusta: sen kautta saadaan tietoja, joita työntekijöillä muutoin ei olisi. Näin se toimii lisävälineenä siihen, mitä nuorisotyö usein pitää omana vahvuutenaan, nuorten elämismaailman tuntemisena. Samoin yhteydenpito nuoriin silloin, kun he eivät ole paikkakunnalla, on mahdollista. Mainittuja esimerkkejä on tieto nuorten asioista silloin, kun he ovat karanneet paikkakunnalta tai yhteydenpito nuoreen silloin, kun hän on vaihdossa ulkomailla. Mediaa voi siis käyttää jo luodun kontakin ylläpitoon. Verkon mahdollisuudet laajentavat tilan yhteisöä tilan seinien ulkopuolelle.
3. Mahdollisuus luoda kasvattavia puitteita sosiaalisessa mediassa. Osallistumalla sosiaaliseen mediaan selkeästi ammattiroolissa työntekijä voi omalla esimerkillään tuoda myös näihin verkostoihin nuorisotyöllisen näkökulman.

Yhteenveto

Sosiaalinen media on osa nuorten maailmaa. Se liittyy kiinteästi nuorten väliseen yhteydenpitoon. Nuorisotyölle tämän maailman tunteminen on selkeä ammatillinen kehitystehtävä, jota on ratkottu eri tavoin yksittäisten työntekijöiden toimesta eri puolilla Suomea. Selkeät valtakunnalliset linjaukset uupuvat toistaiseksi.

Näkisin itse suotavana, että työntekijöille luodaan mahdollisuuksia kehittää sosiaalisen median käyttöä osana työtä niin kohdennetussa työssä kuin talotoiminnassakin. Kunnan rakenteet ja tietosuojakäytänteet tulisi purkaa niiltä osin kuin ne estävät työntekijöiden toimintaa ammatillisissa rooleissa.

Koska valtakunnallinen ohjeistus ja toisaalta yhteinen ja jaettu toiminnan periaate puuttuvat, on sosiaalisen median käyttö ratkaistava kuntakohtaisesti. Itse lähtisin rakentamaan selkeitä ammattiprofiileita, jolloin työntekijät voivat säilyttää privaattiprofiilinsa, mutta pystyvät olemaan nuorisotyöllisesti läsnä sosiaalisessa mediassa. Nuorisotyön johtamisen näkökulmasta olisi hyödyllistä laatia kuntaan selkeä strategia, jonka pohjalta yksittäiset nuorisotyöntekijät saavat raameja työlleen. Tämän luominen saattaa kuitenkin edellyttää kokeiluja, yrityksiä ja erehdyksiä – uuden asiaan haltuunottaminen vaatii aina myös harha-askeleita.

LÄHTEET:

- Berger, Peter L. & Luckmann, Thomas (1994) *Todellisuuden sosiaalinen rakentuminen*. Suom. ja toim. Vesa Raiskila. Helsinki: Gaudeamus.
- Bull, Glenn (2008) Capitalising on the Cognitive Surplus. *Learning and Leading with Technology* August 2008, 10-11.
- Heidegger, Martin (2000): *Oleminen ja aika*. Käänt. Reijo Kupiainen. Tampere: Vastapaino.
- Jokinen, Kimmo & Pohjola, Kirsi (2007) Lasten media ja toimijuus. Teoksessa Anu Gretschel & Tomi Kiilakoski (toim.)(2007) *Lasten ja nuorten kunta*. Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusverkosto, julkaisuja 77, Oph, Nuorten osallisuushanke & Humanistinen ammattikorkeakoulu, Sarja A3, 175-190.
- Lietsala, Katri & Sirkkunen, Esa (2008): *Social Media. Introduction to the tools and processes of participatory economy*. Tampere: Tampere University Press.
- Merikivi, Jani (2007) *Netari. fi. Nuorisotyön arvo*. Nuorisotutkimusseuran verkkojulkaisuja 14. <http://www.nuorisotutkimusseura.fi/julkaisuja/netari.pdf>.
- Myllyniemi, Sami (2009) *Taidekohtia. Nuorisobarometri 2009*. Opm & Nuorisotutkimusseura & Nuora. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 97. Nuorisoasiain neuvottelukunta, julkaisuja 41. http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Nuoriso/nuorisoasiain_neuvottelukunta/julkaisut/barometrit/liitteet/Nuorisobarometri_2009.pdf.
- Ollila, Anne K. (2008) *Kerrottu tulevaisuus. Alueet ja nuoret, menestys ja marginaalit*. Acta Universitatis Lapponiensis 141. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus.